

G I M N A Z I J A
B E Ž I G R A D

Slovenski parlament: celostna umetnina

Uvod v raziskovalno delo

Mentor: prof. Tomaž Tomažin

Avtorja: Anton Luka Šijanec, 2. a
Jan Marn, 2. a

Gimnazija Bežigrad

Ljubljana

2020/21

Kazalo vsebine

1	Uvod	3
2	Teoretični del	4
2.1	Pojem <i>celostna umetnina</i>	4
2.1.1	V slikarstvu	4
2.1.2	V arhitekturi	4
2.1.3	Barok	4
2.1.4	Pojav celostne umetnine po svetu	4
2.2	O slovenski zgradbi parlamenta in o njenem arhitektu	4
2.2.1	Arhitekt	5
2.2.2	Zgodovina	5
3	Praktični del	6
3.1	Ogled državnega zbora	6
4	Viri in literatura	6
5	Zaključek	7

Povzetek

Obvezna izbirna naloga *Slovenski parlament, celostna umetnina* predstavlja temeljne razvojne procese, arhitekturne značilnosti in umetniške posebnosti zgradbe slovenskega parlamenta v Ljubljani. Naloga podrobno opiše trenutno stanje parlamenta in se osredotoči na stanje zgradbe same, obenem pa, četudi je sama zgradba zgrajena v modernističnem slogu, z novoveškimi primerami pojasni zakaj je zgradba državnega zbora primer celostne umetnine in kako se njena okolica poenoti z umetninami in okrasjem znotraj stavbe ter v kakšni meri so različne veje umetnosti povzete v skupen umetniški izdelek.

Zahvala

Avtorja naloge se zahvaljujeva vsem prisotnim pri krojenju tega članka, med drugimi tudi najinemu mentorju Tomažu Tomažinu za umetniške pojasnitve in vodiču, ki nam je na kulturnem dnevu razložil ljubljanske arhitekturne posebnosti, potrebne za primerjavo z najino nalogo.

Ključne besede parlament, celostna umetnina, arhitektura, umetnost, kiparstvo

1 Uvod

Slovenski parlament, zgradba na Šubičevi ulici 4 v Ljubljani, je srce slovenske politike. Še posebej v politično obarvanih obdobjih se zapostavlja umetniška in arhitekturna plat stavbe, v kateri poslanci zasedajo na sejah, zato ta naloga poizkuša združiti pomembne vrednote in podatke o umetniških posebnostih in se osredotoči na arhitekturne značilnosti in okoliško sestavo mesta, kar sestavlja *celostno umetnino*, ki sestoji iz več umetnostnih vej.

Stavba tedanje skupčinske palače arhitekta Vinka Glanza (1902-1977) letos praznuje 61. obletnico odprtja vrat na dan 19. februarja[1]. Kot najvišje predstavniško telo in ena izmed ključnih zgradb med osamosvojitvijo se parlament ponaša tudi z naslovom "Izjemen kamnoseški dosežek". Sestavlja jo namreč več kot štirinajst različnih vrst kamna iz različnih slovenskih pokrajin, zato ji pogosto pritiče nativ *Galerija slovenskega kamna*.

Modernistične poteze so opazne iz notranjosti in zunanosti stavbe, za dosego celostne umetnine pa je na pročelju stavbe izklesan portal iz pohorskega granita, na katerem prevlada Putrihova in Kalinova plastika[8, 10]. V notranjosti stavb je najbolj poznana umetniška figura freskantski cikel Slavka Pengova, natančneje se freska pojavlja v veliki dvorani, ki prikazuje zgodovino Slovencev od naslitve do obdobja prenove[1].

2 Teoretični del

V teoretičnem delu se predstavi in opiše državni zbor z uporabo virov, tako da se izlušči ključne podatke.

2.1 Pojem celostna umetnina

V članku Filozofskega vestnika[11] je pojem definiran tako:

Pojem celostne umetnine (nem. Gesamtkunstwerk) in njegove pojavne oblike so tipičen novoveški pojav, ki poskuša znova združiti v eno vse posamezne umetniške zvrsti. Potreba po takšnem (ponovnem) združevanju se sklada z nastankom sodobnega pojma umetnosti /.../

2.1.1 V slikarstvu

V slikarstvu se pojem celostne umetnine velikokrat pojavi v baroku, ko govorimo ne le o sliki sami, temveč tudi o njeni postavitvi, osvetlitvi, načinu slikanja, okvirju in okrasih.

2.1.2 V arhitekturi

Na primeru slovenskega parlamenta lahko izpostavimo več temeljev celostne umetnine. Najprej je tu vhodni marmornati portal, marmornate stene v notranjosti in izklesani kipovi. To predstavlja kiparstvo in kamnoseško umetnost. Arhitekturne značilnosti se kažejo kot prvine modernističnih stavb ter postavitve trga in zelenega parka za in okoli državnega zbora kot okolica parlamenta. Slikarstvo se izrazi v obliki fresk in impresionističnih slik v dvoranh.[7]

2.1.3 Barok

V baroku se sakralna arhitektura združuje skupaj z sakralnim kiparstvom in glasbo. To se predvsem opazi v opernih hišah, ki so polne okrasja in arhitekturnega blišča.

2.1.4 Pojav celostne umetnine po svetu

Celostna umetnina se pojavlja v grških tragedijah, romantičnih romanih evropske predromantike, Wagnerjevih operah in Baudelairovi pesmi Korespondence.[11]

2.2 O slovenski zgradbi parlamenta in o njenem arhitektu

V petdesetih letih dvajsetega stoletja je bila razpisana Prešernova nagrada na natečaj za arhitekturno zasnovo skupščinske stavbe. Na razpis se je prijavilo osemnajst arhitektov, prvega mesta ni dobil nihče.[2]

2.2.1 Arhitekt

Poleg Jožeta Plečnika je bila naloga zaupana še Edvardu Ravnikarju, Vinku Glanzu, Nikolaju Bežku in Marku Župančiču.

Življenje Vinko Glanz se je rodil 31. julija 1902 v Kotorju v Črni gori. Po končanem študiju ladjedelstva v Zagrebu je prišel na Tehniško fakulteto v Ljubljani in tam leta 1927 diplomiral. Najprej je bil zaposlen pri spomeniški službi v Dubrovniku (1930-1941), pred napadom na Kraljevino Jugoslavijo pa je bil nekaj časa arhitekt banske uprave v Ljubljani. Po vojni je načrtoval stanovanjske bloke. Umrli je 20. februarja leta 1977.[9]

Dela

- Hotel Jugoslovanski kralj (danes Hotel Slovenija)
- Trubarjev spomenik na Rašici
- Gimnazija Vič
- Spomeniški kompleks Gramozna jama
- Stavba ljudske skupščine (danes Parlament)

2.2.2 Zgodovina

Sprva je bilo govora o Plečnikovi Katedrali svobode, kasneje, leta 1954, pa se je začela gradnja na nekdanjih nunskih vrtovih — brez gradbenega dovoljenja — po Glanzovem modelu[2].

Stavba je bila zgrajena med letoma 1954 in 1959 kot Ljudska skupščina. Prvič je začela delovati kot državni zbor 23. decembra 1992. 19. maja 2010 so potekale študentsko–dijaške demonstracije, ki so se spremenile v izgrede. Demonstranti so začeli metati razne predmete in poškodovali stavbo. 27. avgusta pa se je v stavbo zaletel avtomobil, ki je spet poškodoval stavbo.[5]

Notranjost freske in slike

Portal zunanji črni del, izklesan iz črnega marmorja

3 Praktični del

3.1 Ogled državnega zbora

Ker si med kulturno–športnim dnevom državnega zbora nismo šli ogledat, bova avtorja šla na ogled državnega zbora in fotografirala umetnine.

4 Viri in literatura

- [1] *60. obletnica zgradbe*. Portal DZ. 2019. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.ga/60dz>
- [2] Bojc, S. *Galerija slovenskega kamna in umetnosti*. Delo. 2019. [Internet]. [citirano 16. oktobra 2020]. Dostopno na naslovu <https://z.ga/delo>
- [3] Grabar, N. *Arhitektura parlamenta po načrtih Vinka Glanza*. 2012. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.ga/glanz>
- [4] *Parlamentarno poslopje*. Portal DZ. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.ga/poslopje>
- [5] *Stavba Državnega zbora Republike Slovenije*. 2019. Slovenska Wikipedija. [citirano 12. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.ga/wstavbadz>
- [6] *Trg republike*. Visit Ljubljana. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.ga/trg>
- [7] *Umetniška zbirka*. Portal DZ. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.ga/umetniška>
- [8] *Vhodni portal*. Portal DZ. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.ga/portal>
- [9] *Vinko Glanz*. 2018. Slovenska Wikipedija. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu: <https://z.ga/wglanz>
- [10] Vovk, M. *Likovna oprema palače ljudske skupščine — freskarski cikel Slavka Pengova in kiparski portal Zdenka Kalina in Karla Putriha*. 2012. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.ga/likovna>
- [11] Vrečko, J. *Gesamtkunstwerk als Nostalgie*. 1989. Filozofski vestnik. [Internet]. [citirano 16. oktobra 2020]. Dostopno na naslovu <https://z.ga/celostna>

5 Zaključek

Ta dokument je informativne narave in se lahko še spreminja. Najnovejša različica, torej PDFji in $\text{\LaTeX}$ izvorna koda, zgodovina sprememb in prejšnje različice, je na voljo v mojem šolskem Git repozitoriju na <https://github.com/sijanec/sola-gimb-2> v mapi /oiv/osnutek/. Povezava za ogled zadnje različice tega dokumenta v PDF obliki je <http://razor.arnes.si/~asija3/files/sola/gimb/2/oiv/osnutek/dokument.pdf> in ali <https://github.com/sijanec/sola-gimb-2/raw/master/oiv/osnutek/dokument.pdf>.